

12 RÖPIRAT.

Budapest 1885. szeptember 15.

V. évfolyam

XII. füzet.

A helyzet tisztázásához.

Az országgyűlési mérsékelt ellenzéki antiszemita pártnak megalakulását illetőleg nemcsak künn az országban a nagy közönség körében, de még az antiszemita képviselők egy részénél is, oly sok téves nézet uralkodik, s e téves nézeteket bizonyos oldalról czélzatosan oly serényen iparkodnak ápolni, hogy most már mulhatlanul szükséges, ama téves nézeteket valódi értékükre redukálva, – a helyzetet lehetőleg tisztázni.

Az egyik, igen általánosan elterjedt téves nézet az, hogy „pártszakadás”, „pártkettészakadás” történt volna az „antiszemita párt” kebelében.

Pártszakadásról, pártkettészakadásról csak ott lehet beszélni, a hol valamely, egységes *politikai* program alapján alakult politikai párt, elvi vagy személyi okokból kettészakad. Ilyen pártszakadás történt például a szabadelvű kormánypárt körében akkor, a midőn 1876. májusban a bécsi vám- és bankügyi konferenciák folytán, a szabadelvű kormánypártból mintegy 40 képviselő, élükön báró Simonyi Lajossal elszakadván, a „független szabadelvűpárt*-ot megalakította, a mely később a konzervatívokkal koalícióba, utóbb pedig „mérsékelt ellenzéki párt” cím alatt fúsióba lépett.

Az u. n. „antiszemita párt” sohasem volt egységes *politikai* párt. 1883. októberig az antiszemita képviselők szerves egységben, szóval pártban vagy pártkoalícióban nem voltak egyesülve; a közjogi alapon álló Istóczy – közjogi alapon álló antiszemita párti, – a függetlenségi Ónody, Széli stb. függetlenségi antiszemita pártiak voltak. 1883. októberban azonban, szemben a közelgő általános képviseléválasztásokkal, e képviselők szükségét látták annak, hogy ideiglenesen szerves egységbe, koalícióba (pártszövetkezetbe) egyesüljenek, mindegyik fél megtartva a közjogi kérdésekben elfoglalt külön politikai álláspontját, a mi az akkor kibocsátott közös programúiban ekkép nyert kifejezést:

„12 A párttagoknak, a zsidókérdéssel közelebbi összefüggésben nem álló egyéb politikai s nevezetesen *közjogi* kérdésekben teljesen szabad kéz hagyatik.”

De ezenkívül ugyanezen 1883-ki októberi program, mindjárt bevezető soraiban ezt mondja:

Az országos antiszemita párt, *pártszövetkezeti (koalíczió) alapon* inegalakulván stb.

Az antiszemita koalíciót megkötött képviselők tehát teljesen tisztában voltak az iránt, hogy ők nem egy egységes *politikai pártot* voltak alakítandók, hanem csak *egy párt-koalíciót*, a melynek kebelében *két külön politikai párt* van, t. i. egy közjogi kiegyezési alapon álló antiszemita párt és egy függetlenségi antiszemita párt. De azt is igen jól tudták ezek a képviselők, hogy ők nem valamely *végleges* politikai pártot alakítanak meg, hanem megalakítanak, főleg tekintettel a közelgő képviselőválasztásokra, egy *ideiglenes* koalíciót, a melyet minden derogamen nélkül, és reájuk nézve semmiféle hátrányos félremagyarázásokra okot egyáltalán nem szolgáltatatható módon, *bármikor* felbonthatnak s megszűntnek jelenthetnek ki. Se a közjogi alapon álló, se a függetlenségi antiszemita képviselők sohasem tartották a koalíciót állandónak, véglegesnek; mert hisz a koalíció sohasem természetes és végleges pártállapot, és se nálunk, se a külföldön sohasem volt az, mivel a koalíciók csupán *átmeneti* helyzetet jelentenek.

A pártkoalícióknak a sorsa kétféle. Ugyanis vagy *fúzióra* vezetnek, szóval valóságos *politikai parttá* válnak, vagy pedig *felbomlanak* eredeti elemeikre. A koalícióból fúzió akkor lesz, ha a koalíció heterogén elemei idővel egy közös *politikai pártprogramban* megegyezni tudván, *feladják*, illetőleg *módosítják* korábbi elveiket, illetőleg egy részük a másik résznek politikai elveit fogadja el. így lett az eleinte pusztán „társalgásra alakult” egyesült ellenzék, a mely lényegileg koalíció volt a Sennyey-féle konzervatyvek és a független szabadelvű pártiak között, – idővel az „egyesült ellenzéki” – utóbb „mérsékelt ellenzéki” s legújabbban „közjogi alapon álló ellenzéki” *politikai párt*.

Az antiszemita pártkoalícióból *nem* sikerült *fúziót* csinálni, és pedig azon okból nem, mert a közjogi alapon álló antiszemita képviselők nem lettek később se hajlandók szélsőbaloldaliakká, függetlenségiékké lenni, – a függetlenségi antiszemita képviselők pedig később se lettek hajlandók „közösügyesekké” lenni; hanem mindegyik párt mereven ragaszkodván saját politikai elveihez, az összeolvadás, a fúzió lehetetlenné vált, s ennek folytán az antiszemita koalíció rövid idő múlva így is, úgy is szétment volna, –

még a „Magyar Lap” viselt, illetőleg nem viselt dolgai nélkül is, a mely dolgok csak beütötték a hordó fenekét és siettették a két párt különválását.

Ha tehát a közjogi kiegyezés alapján álló antiszemita képviselők jónak látták, az antiszemita koalíciót részükről megszüntnek, felbontottnak jelentve ki, külön alakulni a „mérsékelt ellenzéki”, illetve közjogi alapon álló antiszemitapártban: úgy ezzel nem idéztek elő semmiféle „pártszakadást”, semmiféle „pártkettészakadást”; mert hisz már a koalícióban is mint *külön politikai párt* vettek részt, s külön alakulásukkal csak azt jelentették ki, hogy ők az eddigi sikertelen, célra nem vezető, sőt a célzt már-már szem elől tévesztett koalícióban való együttműködés helyett, – külön akarnak, és pedig az antiszemitizmus érdekében *sikeresen* működni.

Az e kérdés körül több oldalról fenforgó eszmezavart leginkább az idézte elő, hogy az antiszemita koalíció felvette az „antiszemita-párt” nevet, a mi a viszonyokkal nem egészen ismerősök előtt azt a tévhitet kelthette, hogy itt csakugyan valamely homogén politikai pártról van szó, milyenek a kormánypárt, a közjogi alapon álló ellenzéki párt s a függetlenségi és 48-as párt, – a mi pedig kolosszális tévedés. Az antiszemita pártszövetkezetnek (pártkoalíciónak) azonban, szemben a küszöbön volt általános képviselőválasztásokkal, *fel kellett vennie* az antiszemita-„párt” nevet *taktikai szempontból*, mert a választók zöme a „koalíció” szónak soha még hírére sem hallván, azt se tudta volna, mi isten csodája akar ez lenni, mert ő megszokta csak „pártok” körül sorakozni, s az *antiszemita-párt* szó előtte már megérthető valami lett. Már pedig, ha a függetlenségi antiszemita képviselők, lévén már a választások előtt is öten-hatan, megalakíthatták volna már akkor is a *függetlenségi* antiszemitapártot, – közjogi alapon álló antiszemita képviselő a tavalyi választások előtt csakis *kettő* lévén, ezek külön, közjogi alapon álló antiszemitapártot semmiképp se alakíthattak volna, mert hát tres faciunt collegium! s így a közjogi alapon álló két antiszemita képviselő *kénytelen volt* a koalícióba belemenni, hogy egyáltalán valamely párthoz tartozónak mondhatta magát választói előtt.

Az általános képviselőválasztások után azonban a függetlenségi antiszemita képviselők száma megkétszereződván, a közjogi alapon álló antiszemita képviselők száma pedig majdnem *megnégyesződván*, – ekkor már mindkét politikai párt külön is alakulhatott volna, s az antiszemitizmus érdekében már az országgyűlés összejövetelekor külön is kellett volna alakulniok, – s ekkor a

különválás minden nehézség nélkül, barátságos utón, minden kellemetlen vajúadás nélkül ment volna végbe. Hogy miért nem történt meg már akkor a különválás, – annak az okát utolsóelőtti füzetünkben már jeleztük. De akármin múlt is a dolog, – tény, a sajnós tény az, hogy a képviselőházi *politikai* vitákba a *nem-politikai* antiszemita párt mint ilyen elegyedvén bele, az eredménynek annak kellett lennie, a mi tényleg lett, hogy t. i. az egész antiszemita párt neki ment a falnak, a honnét aztán „se ki, se be” lett. Hogy ezen, a lefolyt első ülészek alatt fenforgott természetellenes pártállapot mennyiben mozdította elő az antiszemitizmus ügyét, miféle sikereket aratott mellette az antiszemitizmus, – azt eléggé láthatja, a kinek szemei vannak, de legutóbbi két füzetünkben eléggé meggyőzőleg ecseteltük is.

A második, igen elterjedt, s bizonyos oldalról czélzatosan kolportált téves nézet az, hogy a külön alakult „mérsékelt ellenzéki antiszemita párt” „új” párt lenne. Hogy egyáltalán nem történt ezen alakulással *új* pártalakulás, hanem csak a *régi*, azelőtt a koalícióban volt „közjogi alapon álló antiszemita párt” vált ki a koalícióból, – azt már fentebb bőven kimutattuk. Ha azonban mindenáron „új” és „rég” antiszemita pártokról akarunk beszélni, hát akkor bizonyára a *közjogi alapon álló antiszemita párt* a tulajdonképeni *régi párt*, mert hisz e párton, illetőleg magán az *antiszemita* alapon, Istóczy egész 1882-ig, *hét éven keresztül egyes-egyedül* állott: a miből úgy hisszük, még a nehezebb felfogásúak előtt is világos lesz, hogy a tulajdonképeni *régi antiszemita párt a közjogi alapon álló*, illetve *mérsékelt ellenzéki antiszemita párt*, a mely előnyt, ha már egyszer a régiséget „előnynek” vesszük, – a közjogi alapon álló antiszemita pártokról, azt hisszük, még a legkajánabb irigység, a legkörmönfontabb rabulisztikával se fogja sohasem legráblálhatni.

A harmadik téves nézet az, hogy sokan azt hiszik, miképpen sikerülni fog egy vagy más utón és módon, okkal-móddal, a különvált antiszemita elemeket újra egy kalap alá hozni. E részben azonban mi csak azt ajánlhatjuk az ilyen „Mindenváró Ádám”-oknak, hogy hagyjanak fel végleg e hiu ábrándjukkal, mert az ez irányban való kísérleteik biztos hajótörést fognának szenvedni. Hanem, ha *igazán* szívükön hordják az antiszemitizmus ügyét, akkor hassanak inkább minden erővel oda, hogy a *teljes* különválás *mielőbb* bevezetett ténynyé váljék; mert a *külön* mérsékelt ellenzéki és a *külön* függetlenségi antiszemita párt végleges megalakulása, illetve a koalíció *végleges* feloszlása a *békét* s a barátságot jelenti a kétféle politikai árnyalat között; míg a koalíció phan-

tomja utáni kapkodás, a koalíció foszlányaihoz való görcsös ragaszkodás, a kétféle antiszemita elemek között csak a visszavonást, a torzsalkodást tenné permanenssé; a mely utóbbi állapot, hogy nem fogna az antiszemitizmusnak s egyes képviselőinek előnyére válni: azt hisszük fölösleges bővebben fejtegetni. S ki az, a ki ezen, különben mulhatlanul bekövetkezendő állapotokért a felelősséget magára merné vállalni? Szóval, legyünk tisztában magunkkal az iránt, hogy a magyar antiszemitizmus kebelében levő krízis most már mindaddig fog tartani, a míg a koalíció *végleg fel nem bomlik*, s e krízis csak akkor fog végleg bevégeződni, a mikor a *teljes számú* mérsékelt ellenzéki antiszemitapárt mellett a függetlenségi antiszemitapárt is tényleg megalakult.

S itt egy dolgot valóban semmikép sem értünk; s ez az, hogy a koalícióban levő *függetlenségi* antiszemita képviselők még eddig nem mutattak semmi hajlamot arra, hogy a külön alakult mérsékelt ellenzéki antiszemitapárt mellett, most már ők is megalakítsák a függetlenségi antiszemita-pártot, hanem továbbra is úgy látszik, szépen elhüselnek a koalíció árnyaiban.

Hogyan?! Hisz a függetlenségi antiszemita képviselők voltak éppen azok, a kik, elkezdve a válaszfelirati klubvitáktól egész a „Magyar Lap”-nak minő politikai pártjelleggel való felruházásáig, mindig a maguk *politikai* külön álláspontját tolták előtérbe, úgy, hogy ha a közjogi alapon álló antiszemita képviselők nekik minden alkalommal nem engedtek volna, már réges-régen szélylyel repült volna az egész koalíció! S most, a mikor a magukat szép csendesen meghúzott, politikai elveiket a koalícióban, a szent békeség kedvéért, mindig a véka alatt tartani kényszerült közjogi alapon álló képviselők azt mondják nekik: „Tisztelt barátink! Mivel se mi belőlünk „szélsőbaloldali”, se belőletek „közösügyes” úgy látszik soha se lesz, s ekkép, közöttünk a fűzőnek lehetősége ki lévén zárva, mi belőlünk egységes politikai párt sohase fog válni; pedig ma már elodázhatlan szükség, hogy az antiszemitizmus *egységes politikai pártok* által fejlesztessék tovább: legjobb lesz, ha ti is, mi is, külön politikai álláspontunkat *külön* pártokban érvényesítjük, mint antiszemiták azonban egymással továbbra is jó barátságban maradunk!” – most, midőn a közjogi alapon álló képviselők imígyen szólnak hozzájuk, a függetlenségi egyszere kézzel-lábbal kapaszkodnak bele a koalícióba, és borzadni látszanak attól a gondolattól, hogy nekik is egyszer már a maguk lábán kell járniok.

Magyarazza meg a ki tudja ezt a megfejthetetlen lélektani rejtélyt. Mert azt csak nem akarjuk feltenni a függetlenségi anti-

szemita képviselőkről, hogy ők szégyenlenék a *függetlenségi* antiszemita zászlót a világ előtt fennen lobogtatni. Azt pedig csak nem tehetjük fel róluk, hogy az a meggyőződés vett volna erőt *lelkükön mikép, mint külön függetlenségi antiszemitapárt*, a saját lábukon megállani nem lesznek *képesek*, hanem, hogy egyáltalán existálhassanak, kénytelenek a „közösügyes” antiszemiták kabát-seszlijébe kapaszkodni, s e célból a koalícióban még megrekedve levő néhány „közösügyes” antiszemita képviselőt „mennyközhárító -nak, vagy „életbiztosítási polizzé”-nek vagy tudja manó mi-féle „házi szer”-nek, erőnek-erejével továbbra is megtartani.

Mi, közjogi alapon álló, mérsékelt ellenzéki antiszemitapárti képviselők egy perczig se tartottunk attól, hogy, midőn a világ előtt nyíltan bevalljuk, hogy bizony, mi tagadás benne, mi „közösügyes” antiszemiták voltunk és vagyunk, – minket az antiszemiták elhagynának, s a választók elfordulnának tőlünk, szóval, hogy mi, – népszerűségünkől csak egy szemernyit is vesztenénk, a minthogy nem is veszítettünk semmit, Ha pedig mi „közösügyesek”, nem veszítettünk semmit sem az antiszemita közönség szemei előtt az-azal, hogy mi a mérsékelt ellenzéki antiszemitapártban külön alakultunk, – még kevésbé vesztenének a függetlenségi antiszemita képviselők, ha egy függetlenségi antiszemitapártban külön alakulnának, sőt kerületeik, de többet mondunk, az *egész függetlenségi párt* az országban, egyenesen hozsannával üdvözölnék e lépésüket, a mely az antiszemitizmus ügyének óriási lendületet adna. Miért haboznak tehát kibontani a függetlenségi antiszemitapárti zászlót?!

Ha pedig a koalícióban levő függetlenségi antiszemita képviselők ezt tenni nem akarják, – ha teliát csakugyan az a meggyőződés vett erőt lelkükön, hogy ők egyáltalán csakis „közösügyesekkel való szorosabb összeköttetésben existálhatnak: úgy ezzel csak a saját politikai álláspontjuk fölött törnének pálczát, mert ezzel csak azt dokumentálnák, hogy *függetlenségi alapon*, sikeresen antiszemita politikát üzni *lehetetlenség*, – a mit különben *mi* határozottan tagadunk.

De ekkor mit ragaszkodnak oly mereven külön politikai álláspontjukhoz, minek hánytorgatják folyton *függetlenségi* elvüket?! Álljanak akkor nyíltan választóik elé s jelentsék ki nekik, hogy ők arra a meggyőződésre jutottak, mikép csakis a közjogi kiegyezés alapján lehet sikeresen antiszemita politikát üzni; hogy ellenségnek egyelőre elég a zsidóból, mert a zsidóság ellen is, meg Ausztria ellen is s esetleg még hozzá a dynasztia ellen is egyidejűleg küzdeni, emberi erőt meghaladó feladat; s hogy lényegileg

konzervatív politikát űzni, – a minő konzervatív politika az antiszemita politika, – szélső politikai iránynak az egyidejűleges követésével nem lehet, – mondjuk, akkor jelentsék ki mindezt választóiknak, s mi azt hisszük, hogy, ha választóik *inkább* antiszemiták mint függetlenségiek, úgy meg is fogják nekik adni az „indenmity”-t arra, hogy az antiszemitizmus végleges győzelmének kivívásáig vagy szegre akaszthatják függetlenségi álláspontjukat, vagy esetleg, hogy végleg ők is „közösügyesekké” lehessenek.

S ha aztán ekkép ők is „közösügyesekké” váltak, s így *fúzió* jöhet létre köztünk, – akkor majd, de csakis akkor, majd ismét szó lehet az „egy akol” felállításáról; addig azonban – nem. De ha *ők* se külön nem mernek mint függetlenségi antiszemiták alakulni, s meg is akarnak maradni az antiszemitizmusra nézve általuk tényleg meddőnek deklarált függetlenségi alapon: akkor ne csudálkozzanak azon, ha a közjogi alapon álló antiszemiták, az *antiszemitizmus érdekében*, meghúzzák maguk között s közöttük a politikai választalat, s nem engedik a magyar antiszemitizmust belezuhanni abba a mélységbe, a melybe azt a koalíció már-már menthetetlenül belelökte.

Mi teljes reverenciával hajolunk meg azok előtt a függetlenségi antiszemiták előtt, a kik *nyílt sisakkal* vallják magukat *függetlenségi* antiszemitapártiaknak, s ilyenekkel szövetkezni, esetről-esetre, a közös célra reánk nézve csak szerencsének fogjuk tartani. De engedjék meg a koalícióban „közösügyesekkel” minden áron megmaradni akaró függetlenségi antiszemita urak, ha kijelentjük, hogy amphibiális politikai helyzetükben, az ő szövetségük reánk nézve csak kétes értékű lenne; mert hisz mi „közösügyesek” jól fogjuk tudni azt, hogy az ő politikai életük csak a „közösügy” czérnaszálán lógnak, s így ők voltaképen minékünk, közjogi alapon *álló* antiszemitáknak nem egyenrangú szövetségeseink, hanem legfőlebb csak politikai „szatellitáink” lehetnek. A „szatelliták” pedig az egyenrangú politikai szövetségesek keresésénél, sohase játszottak szerepet.

Fentebb már jeleztük, hogy a koalíció végleges felbontása s illetőleg egy külön mérsékelt ellenzéki s egy külön függetlenségi antiszemitapártnak az alakulása az antiszemita elemek között a *békét* s a kölcsönös barátságot, és az antiszemitizmus *siker*es akcióját jelenti; míg a koalícióhoz való további görcsös ragaszkodás, az antiszemita elemek közötti visszavonást, huzavonát jelenti.

Most pedig azt mondjuk, hogy a két külön politikai antiszemitapártnak a megalakulásával, a mérsékelt ellenzéki antiszemitapártiak, összes figyelmüket *kifelé*: az eddig nem antiszemitapárti

volt közjogi alapon álló elemekre s *ezek meghódítására*, – a függetlenségi antiszemita pártiak pedig összes figyelmüket szinte *kifelé*: az eddig nem antiszemita párti volt függetlenségi elemekre s *ezek meghódítására* koncentrálhatják. Holott a koalícióhoz való további görcsös ragaszkodás mellett, az antiszemita elemek összes figyelme *egymásra*, tehát *befelé* fog koncentrálni, s köztük a békétlenség permanens fog lenni; a mi mellett az antiszemita nemcsak hogy el fogja veszteni, különben inhaerens hatalmas hódító erejét; de maga az ügy is, harczosaival együtt, elcsenevészní fog.

Íme, ez a két alternatíva áll előttünk, a mely két alternatíva között választanunk kell. S a kit az ügy iránt őszinte odaadás lelkesít, de a ki csak a saját maga jól felfogott érdekeit tartja is szem előtt, annak a választás nem leendő nehéz feladat.

A legutóbbi napokban úgy a zsidóbarát mérsékelt ellenzéken, mint a zsidóbarát függetlenségi párton, megkezdődtek az előkészítő lépések e két pártnak a *fúziójára*. Mi úgy sejtjük, hogy e két zsidóbarát ellenzéki párt fúziója szükségességének az eszméjét az illetőknél, jó részben a *két külön politikai antiszemita párt* megkezdett szervezkedése adta meg. Mert azonkívül, hogy mindegyiküknek oka van attól tartani, mikép eddigi híveiknek egy része nemsokára át fog csapni az illető politikai antiszemita pártához, – se egyikük, se másikuk nem érzi magát elég erősnek arra, hogy a két, nekik correspondáló illető antiszemita párttal a jövő választásoknál a versenyt kiállhassa; s azért egyesülni, és pedig *fúzióban*, tehát a legszorosabb politikai kapcsolatban egyesülni akarnak a közös veszéllyel szemben.

A fölött azonban úgy a zsidó-barát mérsékelt ellenzék, mint a zsidó-barát függetlenségi párt tisztában lehet, hogy egy jól szervezett mérsékelt ellenzéki, s egy jól szervezett függetlenségi politikai antiszemita párttal j se külön, se fúzióban, a konkurrencziát kiállhatni nem fogják, hanem azok mellett aránylag rövid idő alatt elenyészni fognak.

Külföldi vélemény a magyar függetlenségi antiszemita párról.

Hogy egy külön függetlenségi antiszemita pártnak az alakítása nálunk mennyire megfelelő a viszonyoknak s az antiszemita érdekeinek, – az e kérdésre nézve legutóbbi füzetünkben fejtegetett nézeteink helyességét megerősíti a „Judenfrage” című osztrák antiszemita lap is, a mely a következőket írja:

„Az antiszemitizmus ereje hatalmasan nyilatkozik Magyarországon. A vezetők hibái folytán ott az egész antiszemitikus mozgalom megakadt. Ez azonban most már oly hatalmas, hogy mindennek daczára újra feléled. Ennek igazolására felhozzuk a „Wiener Alig. Zeitung”-ot, az orthodox zsidók közlönyét, a mely az antisemitizmust annyiszor elhaltnak hirdette és ünnepélyesen eltemette.

A most nevezett lap keserűségében így kiált fel: „A szélső baloldalnak sorai az antiszemitizmus által teljesen inficiálva vannak, s Irányin, Helfyn és Mocsáryn kívül egyáltalán kevesen vannak, a kiknek a szemei előtt valamely határozott cél lebeg.” Tehát a magyar függetlenségi párt, csekély kivétellel, az antiszemitizmus vizében evez. Ezek a kevesek azonban, mivel a zsidók iránt odaadással vannak, politikai nagyságokká fíjjatnak fel a többiek fölött pedig kedvezőtlen ítélet hozatik, noha épen ellenkezőleg áll a dolog; ama kevesek mindig ábrándokban ringatóznak, míg a többiek belátják, hogy Magyarországnak tönkre kell mennie, ha tovább is az eddigiek szerint haladnak a dolgok. Csak sok idő múlva látták be, hogy hol van a bajnak a főfészke, hogy egy idegen nemzet fészkelte be magát Magyarországon, az egész politikai befolyást magához ragadta, s Magyarországgal mint meghódított tartománnyal bánik. Igen jellemző, hogy a függetlenségi párt a valódi magyar vidékeket képviseli, a mi biztos jele annak, hogy a tulajdonképeni magyarok teljesen antiszemita érzelműek. A zsidóellenes mozgalom Magyarországon tehát nemcsak társadalmi, hanem nemzeti is fog lenni.

Ezzel a zsidóellenes mozgalom Magyarországon a helyes útra lesz terelve. A függetlenségi párttal, mivel szabadelvű alapon áll, a zsidóellenes mozgalom új életre éled. Egy radikális szabadelvű párttal a zsidóknak el lesz vonva az alap a lábuk alól, nem lesz többé támpontjuk, a melyre támaszkodhatnának, mert ezen antiszemiták elmondhatják, hogy: mi megvédjük a szabadelvű és kulturális elveket magunk, nekünk nincs erre szükségünk idegenekre, a kiknél éhez még a kellő tulajdonok sincsenek meg. Hisz egy nemzet, a melynek nemzetiségét a zsidók által kell megvédelmeztetnie, már nagyon beteg, különben ő maga védené azt meg.

Legfőbb ideje tehát, hogy a magyar függetlenségi párt összeszedje magát, különben – a nemzetiség és az existenzia tönkre megy. Eddig e párt az eddigi vezérelt alatt eszmények után kapkodott, s e mellett nem látta azt, hogy ez idő alatt Magyarországon micsoda dolgok történnek, hogy a vagyonnak és a politikai befolyásnak a magyarokról a zsidókra való átszármazása ment végbe. Ma tehát egészen más viszonyokkal kell számolni, mint annakelőtte. Pedig minden politikai pártnak, a mely magát nevetségessé tenni nem akarja, a fenforgó viszonyokkal számolnia kell, s így a függetlenségi pártnak is. Egy helyes áttekintéssel bíró egészséges pártnak különben is megmutatják a viszonyok, hogy hol hibázik valami s mi a teendő. Csak előítéletekkel s elfogultsággal nem kell valami iránt lenni s egy bizonyos adag jellem szilárdsággal kell bírni.

Ha tehát Magyarországon a fenálló antiszemita párt (koalíció) egészen fel is oszlanék, a viszonyok új pártalakulást fognának előidézni. A zsidók nagyon jól felfogják azt, hogy reájuk nézve az új függetlenségi antiszemita párt sokkal veszélyesebb leend, mint volt a fenállott antisze-

mitapárt (koalíció), mert ez *különféle elemekből volt összeállítva*, a melyek egymás működését kölcsönösen megbénították; s ezért a zsidók jajveszéklése.”

A mint e cikkéből láthatjuk, a „Judenfrage”, felkarolván a függetlenségi antiszemita párt ügyét, abban a nézetben látszik lenni., hogy az eddigi antiszemita párt, illetve pártkör, *függetlenségi antiszemita párttá, illetőleg pártkörre alakuljon át*, a melybe a zsidóbarát függetlenségi pártnak antiszemita elemei felveendőek lennének. S a mi nézetünk szerint is, az antiszemitizmus érdekében ez lenne a legüdvösebb lépés a mai viszonyok között, főleg tekintettel a zsidóbarát függetlenségi párt egy részének az Apponyi-párttal kilátásban levő fúziójára, – a melynek folytán, a függetlenségi pártnak magára maradt antiszemita részére nézve úgysem marad más hátra, mint a függetlenségi elemek által dominált „antiszemita pártkör”-be belépni. Másrészt pedig nem hiszszük, hogy az antiszemita koalícióban még benmaradt három közjogi alapon álló képviselő útját állana a függetlenségi antiszemita párt ekként való szerencsés megalakulásának azzal, hogy továbbra is benmaradna oly pártkörben, a melynek tagjai *két harmada függetlenségi antiszemita levén, lényegileg és tényleg* már úgyis függetlenségi antiszemita pártkörnek tekinthető. Mert más oldalról ismerve a személyeket, nem hisszük, hogy ama három közjogi alapon álló antiszemita képviselő, függetlenséginek csapna át, a mire pedig a viszonyok vas logikája előbb-utóbb reá fogná kényszeríteni őket, ha idejekorán nem csatlakoznak a közjogi alapon álló antiszemita képviselők többsége által már megalakított mérsékelt ellenzéki antiszemita párthoz.

A mérsékelt ellenzéki antiszemita párt fellépése a Felvidéken.

Zimándy Ignác körútja, kerületében, Nyitra megye szeniczi kerületében, a melyet Istóczy Gy. társaságában f. hó 6-8. napjain tett, nemcsak annyiból igen érdekes, mert e körúton a kerület derék képviselője újból tapasztalhatta, minő ragaszkodással viseltetnek választói, személye iránt; hanem fölötte érdekes és tanulságos azért is, mert ez levén a „mérsékelt ellenzéki antiszemita párt” külön alakulása óta, az e párthoz tartozó képviselők első fellépése a vidéken, – a szeniczi kerület magatartása teljesen igazolta azon politikai iránynak a helyességét, a mely irányt a mérsékelt ellenzéki antiszemita pártiak maguk elé tűztek.

Zimándy Ignác már pár héttel a körút előtt tudatta vá-

lasztóival azt, mikép ő a külön alakult mérsékelt ellenzéki antiszemitapárt tagjává lett; Istóczy pedig úgy Szeniczen mint Sasvárott s egyebütt is nyíltan kijelentette, hogy a mérsékelt ellenzéki antiszemitapárt, a mely a legutóbbi hónapokig az antiszemita koalícióban együtt volt a függetlenségi antiszemitapárttal, – ettől, illetőleg a koalíciótól az antiszemitizmus érdekében elválni kényszerült, s hogy az antiszemiták sikeresen csak úgy működhetnek a közös célra. Ha két külön politikai pártban működnek. S e kijelentésre Zimándy választói azon ovációkkal feleltek, a melyeknek halvány képét az alább közölt távirati értesítésekben adjuk.

A két képviselőnek a szeniczi kerületben léte, a szomszéd kerületekből, nevezetesen a verbói. szent-jánosi, szakolczai, nagyszombati stb. kerületekből is számos polgárt arra indított, hogy a szeniczi kerület egyes főpontjain megjelenve, hallhassa a képviselők beszédeit; s így Zimándy és Istóczy körútja nemcsak egy kerületre nézve bírt jelentőséggel, hanem hordereje kihatott számos szomszéd kerületre, sőt kihatott a tótság által lakott egész Felvidékre,

Azokat, a miket Komlóssy Ferencznek a verbói kerületben tett júniusi körútja alkalmából, júliusi füzetünkben a tót nép erős antiszemitikus érzületéről mondtunk, a szeniczi körút hatványozva csak újból megerősítette; mert, ha a verbói kerületben a két képviselő fogadtatása szívélyes volt, a szeniczi kerületben a fogadtatás a szívélyesség mellett nagyszerű, sőt mondhatni, a maga nemében páratlan volt; s még inkább megerősített bennünket azon nézetünkben, hogy a jövő képviselőválasztásoknál a mérsékelt ellenzéki antiszemitapárt legfőbb működési terepének a Felvidéknek kell lennie.

Bár a függetlenségi antiszemitapárt is ilykép előkészítené a tért az Alföldön, e természetes működési főterén, – akkor teljes bizalommal nézhetnénk a jövőbe az iránt, hogy pár év múlva a két antiszemitapárt oly imposans erővel vonulna be a képviselőházba, hogy, ha még együttvéve se képezné is már a legközelebbi országgyűlésen a többséget, – a mi különben, kellő organizáció és ügyes vezetés mellett nem tartozik a lehetetlenségek közé, – de moraliter dominálná teljesen a helyzetet, s a kormányt kényszeríthetné zsidóbarát politikájával felhagyni, s végre-valahára a zsidósággal szemben a keresztény-magyar érdekeket is felkarolni.

Azt hisszük, mi fel vagyunk mentve attól, hogy a magyar antiszemitizmus történetében méltán egy kiváló helyet elfoglalni hivatott e körút külső részleteit mi magunk ecseteljük Ugyanazért egyszerűen közöljük, a pártunk irányában jó indulattal viseltető napilapoknak, e körútról szóló következő távsürgőnyeit:

„*Szenicz*, szept. 7. Istóczy Győző és Zimándy Ignác országos képviselők tegnap a szeniczi kerület központjában, Szeniczen, páratlan lelkesedéssel s fejedelmi ünnepélylyel fogadtattak. Nagyszerű fogadtatásuk előjelei már a szomszéd nagyszombati kerületben mutatkoztak; de Jablonczán, a szeniczi kerület legkeletibb határán, már fényes fogatok, bandérium, zene s tengernyi lelkesült nép fogadta az érkezőket, a kiknek rövid, de a nagy sokaságot elragadó magyar és tót beszédei után a fényes, impozáns menet Szenicz felé indult. A város határán őket lelkesült beláthatlan néptömeg, új nagyszerű bandérium, új küldöttségek fogadták, a melyek köréből valóságos virág- és koszorú-zápor eredt meg az érkező két képviselő kocsija felé. Szenicz városának főterére érve, megkezdődtek a szónoklatok, előbb magyar, aztán tót nyelven, a melyek óriási lelkesedést keltek; s különösen Zimándy beszédének ama része, a melyben Istóczyt mint az antiszemitizmus tizenegy éves veterán bajnokát az ujjongó népnek bemutatta, s Istóczy magyar és tót előadása itt soha nem tapasztalt ujjongó lelkesedést szült az ezekre menő néptömeg között, úgy, hogy kiemelték a kocsiból a két képviselőt, s azokat Örömittasan a tágas téren körülhordozták. Szeniczről Csácsóra indult a nagyszerű menet, ahol Zmertych Károly uri asztalánál fényes vacsora volt.”

„*Sasvár*, szeptember 8. Istóczy és Zimándy országos képviselők tegnap Szobotiston, ma Dojcsón és Strázsán keresztül utaztak Sasvár felé. Mindenhol ugyanazon őszinte örömmel és lelkesedéssel fogadtattak. Diadalivek, bandériumok, zenebandák, üdvözlő szónoklatok, csokrok és koszorúk özöne lépten-nyomon. Ki szemtanúja lehetett e diadalmenetnek, kénytelen bevallani, hogy az antiszemitizmus áramlata e tájon minden pártot elsodor, gátot túrni nem fog. Bizonyítja ezt különösen Istóczy és Zimándy képviselők sasvári fogadtatása, melynél a körülbelül tízezerre menő, több választókerületből összesereglett nép lelkesülése valóságos fergeteggé nőtte ki magát. Lelkesedésükben kifogták a lovakat, s a két képviselő kocsiját egész városon keresztül egetrázó „Éljen”-kiáltás között vonták. – A szakolczai és szentjánosi választókerületekből is tömegekben jelentek meg az üdvözlő választók.”

„*Sasvár*, szeptember 8. Ma délelőtt 11 órakor diadalmenettel, ezekre menő néptömeg éltetése közben, érkezett Sasvárra Zimándy Ignác Istóczy Győző kíséretében. Útjukban koszorúk özönével árasztották el őket. A hintó elől a nép kifogta a lovakat. A rend példás volt.”

A német antiszemita egy újabb akciójáról

a „Westfälische Reform” f. é. augusztus 16-ki számában a következőket írja:

„Minden jel arra mutat, hogy az antiszemita agitáció újból feléledni fog, és pedig sokkal nagyobb mértékben mint eddig valaha.

Az antiszemita mozgalomnak központja Berlin. A hangulat Berlinben túlnyomólag zsidóellenes, és a haladópartnak a választásoknál semmi sem ártott annyit, mint a zsidósággal való összeköttetése. Berlin kisebb színházaiban semmi sem jutalmaztatik meg élénkebb tapssal, mint valamely antiszemitikus couplet. A színpadról lebeszélő vagy éneklő emberek ismerik a tömegnek az ízlését, és jellemző dolog, hogy ha ők a

tisztelt közönséget pompásan mulattatni akarják, nem tudnak jobbat tenni, mint a szemitákat előrántani. A hangulat megváltozott; azelőtt a „jezsuiták” voltak a bűnbakok és „Canossa” a refrain. Ez ma már nem többé az eset,

A zsidók iránti nagy ellenszenvnek okai Berlinben legnagyobbbrészt a társadalmi viszonyokban fekszenek. Azok az idők, a midőn a nemesség a legnagyobb gazdagság által túnt ki, s vagyonánál fogva nagy szerepet tudott játszani, már rég elmúltak. Angolországban, a hol az alsó nemességnél csak a legidősb fiú öröklí a nemességet, a többiek pedig polgárbeliekké lesznek, természetesen egészen mások a viszonyok, mint például Pomerániában, a hol minden ötven emberre egy nemesember esik. A lengyel vidékeken természetesen a dolog még rosszabbul áll; s így megmagyarázható, hogy a nemesség nagy része teljesen el van szegényedve.

A nemesség helyébe a zsidó pénzuralom lépett. Ez képezi a pénzarisztokráciát, az övéi Berlinben a legnagyobb, legszebb házak, a legszebb villák, ő játsza mindenütt az első szerepet, a hol a tele erszény a fődolog. Valamely, a zsidó finánczbárók által adott ünnepély, a reporterek tuczatjait hasábos leírásokra ingerli a napilapokban, s a kifejtett luxus, a napnak fénye akkép ecseteltek, mint az „ezeregy-éj” meséiben. Lehet-e aztán csodálkozni azon, ha az ilyen olvasmány nemcsak az éhező proletariátust, hanem más embereket is a közép- és kis-polgárosztályból irigységgel tölt el a zsidó pénzeszsák iránt?

Már akkor is tikkasztó légkör uralgott, a midőn a Stöcker contra Bäckér-féle híres per az izgalmat a forrpontig fokozta. Az antiszemiták és filozemiták kölcsönös ellenségeskedései és piszkolódásai oly fokot értek el, a minőnek még az antiszemitikus mozgalom kezdetén se voltunk tanúi. A zsidók és haladópartíaiak leírhatatlan gyűlölettől lángoló vadsággal törtek Stöcker ellen: ennek a férfiúnak minden áron a nyakát akarták szegni. Ez természetesen a másik oldalon a képzeltető legélesebb tillelőramlatot idézte elő, és Stöcker úgy lőn ünnepeve, mint egy hős, a kihez alig van hasonló a világtörténelemben.

E jelenségek annál nagyobb fontosságot nyernek, hogy a „Kreuzzeitung” most rendkívüli heveséggel veti oda a keztyüt a zsidóságnak. A „Kreuzzeitung” mögött pedig még több ember is áll, mint Hammerstein és Kisselmaim urak, s hozzá alapos okaink vannak, a konzervatív főközlöny zsidóellenes cikkeinek egy bizonyos párt-félhivatalos jelleget tulajdonítani. A „Kreuzzeitung” előtt *erős, méltatlan* és nem igen bölcs dolognak látszik az, ha az állam a németeket egy betolakodott nép által nyugodtan kifosztogathatni engedi. Az állam csak királyhoz és hazához hű férfiakat használhat, nem pedig furfangos kis kufárokat és házalókat lúdtalpakkal. Az államnak gondoskodnia kell arról: „hogy a zsidó házaló és bankár, ne fejlődhessék ki közöttünk kiváltságos renddé.” A „Kreuzzeitung” végül azt ajánlja az állam képviselőinek és vezetőinek, hogy vessenek egy pillantást a berlini gymnáziumok felsőbb osztályaira vagy a birtokviszonyokra, amint ezek már most hazánkban alakultak, s úgy véli, hogy azok akkor már felismerték, miként ez a kérdés, illetőleg *kötelesség* lassankint *igen sürgős jelleget kezd ölteni*.

Az első pillanatra látható, hogy a „Kreuzzeitung” ezen vezérczikle nem pusztán hézagpótló a savanyu ugorkaidényben, hanem komoly figyel-

met érdemel, s kétségkívül van pozitív háttere is. Csak arra volnánk kíváncsiak, minő *eszközöket* hoz javaslatba a „Kreuzzeitung”, hogy javulás álljon be. A zsidóknak a közigazgatási szolgálatból és a bírói állásokból való tervezett kizáratása, magában véve nem alkalmas arra, hogy a szemita nagy-kapitalizmust korlátok közé szorítsa. Egyletekben, gyülekezetekben s iratokban való szabad agitációról se lehet benne szó, mivel a „Kreuzzeitung” világosan az állam képviselőihez és vezetőihez fordul, a kiknek egyáltalán nem lehet hivatásuk agitálni, hanem a kiknek kötelességük, *törvények* útján orvosolni a felismert bajokat.

Tán a „Kreuzzeitung” ezt utólag pótolni fogja. Ha nem tesz pozitív javaslatokat, mindenesetre alig lesz lehető, közelebből diskussió alá venni e dolgot. Hogy a kormány a kezdeményezést megragadná, kételjük, mivel a zsidó haute finance-szal egyáltalán nem áll ellenséges viszonyban.

A kő mindenesetre gurulásban van: minél közelebb esnek a választások, annál élesebben fog előtérbe lépni az antiszemitikus mozgalom. A zsidók jól fogják tenni, ha elleneiket nem ingerlik, mert, ha az agyak tűzbe jönnek, minden megtörténhetik, s ha a dolgok komoly fordulatot vesznek, a zsidók végre is a rövidebbet fogják húzni. Ajánlatos tehát, hogy elégedjenek meg az irántuk létező ellenszenv jelen mértékével s ne bősítsék fel maguk ellen az eddig még közönyös maradt elemeket is szemtelen gondnélküliséggel, vakmerőséggel és praepotenciával.

Társadalmunk elzsidósodása. *)

A zsidó morál terjed, hódít, s terjedésével fogynak a keresztény erkölcsök, pusztulnak az ősi sajátságok.

Amit a félhold kétszázadon dülő zsarnokságával s a tatár khán vad csordái, — — — amit Sajó, Mohács le nem ronthatának — — lerontá pár rövid évtized alatt a zsidó uralom hazánkban! . . . Lerontá a vallás iránti szent kegyeletet, az ősi erények templomát s a haza- és ember-szeretet helyén a szívbe az önzést, a lélekbe a gonosz szenvedélyek magvait hinté vala el.

Vak a keresztény társadalom. 8 el lehet róla mondani az irás szavaival, hogy van szeme és nem lát; van füle és nem hall; érez és nem érez még sem. — Igen a keresztény hívők milliói nem akarnak látni, hallani, nem érezni, pedig szemeik előtt játszódik le a szörnyű tragoedia, a melyben a hős szerepére 1867-ben önkényt vállalkozott a magyar, s a mely tragoedia végkifejlődésében legördült függönyével talán keresztény társadalmunk nemesebb ambícióit is el fogja takarni mind.

És ennek egyedül a keresztény társadalom nembánomsága az oka. Engedi befészkelni mindenhova, uralomra vergődni mindenütt a zsidót. Eddig csak a kereskedést, s a börtét uralta a zsidó, ma már övé az irodalom, lásson elhódítja a kathedrát is. s mind ezt a keresztények világra szóló gyámoltalansága miatt . . . Mert a keresztény hívők hivatottjai a helyett, hogy sarokba szorítanák a tolakodó szemitákat, még utákat egyenetik, vagy zsidók lesznek erkölcsökben, jellemben maguk

*) Ez érdekes cikket *Haan Rezső*, mérsékelt ellenzéki antiszemitapárti elvbárátunknak jelesen szerkesztett „Esztergomi Közlöny” című jóhírevű lapjából vesszük át.
Sserk.

is, a biztos koncert, – így aztán a keresztény vallás világboldogító tanai helyett, terjed és hódít a thalmud morál, s a köztevékenység minden ágában végre uralomra vergődik a szédelgés, a mi már eddig is megingatá a bizalmat iparunk, kereskedelmünk iránt, a törvényhozás s az igazságszolgáltatás iránt szinte bizalmatlanságot keltett, s az egykor példányszerű magyar irodalmat teljesen kiforgatta nemesebb tartalmából. Egyszóval itt is, ott is a zsidó furfang, zsidó fajtörekvés, melynek nyomában vész. és pusztulás kél mindenütt.

Uzsora, csalás, pálinka és (szégyen, gyalázat) az irodalom: ezek a főszközők a zsidó kezében. Ezek azon csalhatlan tényezőzők, a melyeknek segélyével uralma alá ragadja a keresztény társadalmat ... És pedig pálinkával a templomból az erkölcstelenség bünbarlangjába, a korcsmába csalogatja a nyers tömeget; uzsorájával a vagyont harácsolja el, míg a hatalmába ejtett sajtó által a keresztény társadalom értékesb elemeit rongja meg erkölceiben.

És fájdalom, ma-nap már hírlapirodalmunkat csaknem teljesen a zsidóság uralja. Zsidó kiadók, szerkesztők és zsidó írők kezét fogva működnek azon, hogy irodalmunkat lerántsák azon magaslatról, hova azt hivatottak lelkesedése emelte.

És az eredmény meglepő. Egy csomó zsidó gyerek dobbal, sippal üti a vásárt. A valódi hivatás szégyenli a versenyt, s háttérbe vonul, s a „Pikáns Lapok” vele egy halom selejtes, sikamlós zsidó férczelvény válik keresetté, olvasottá.

Pedig az irodalom feladata fontos, hatása alig kiszámítható. Ha iránya nemes, valóságos hatalom, első tényezőzője a közboldogságnak, míg ha a gonosznak áll szolgálatában – leront mindent, a mi szent, és isteni s századok munkáját semmisíti meg.

Mert az a regény s általán az irodalom nem arra van, hogy csupán szórakoztasson: de hogy fejlessze a nemesebb gondolkozást, nemesítse az érzelmeket, s a mire az egyház szolgálja megadja a helyes irányt, a templomban, azt tovább fejlessze az életben, azaz alakot adjon az eszmének, a gondolatnak. Ép azért az irodalomnak alapjában nemesnek, erkölcsösnek kell lennie.

Az embert kiemelni a földi hiúságok gőzköréből s oda irányítani a lelket, honnan ered minden jó és nemes – az ég felé. Nemes versenyre lelkesíteni a jóban, fejleszteni a vallási kegyeletet, táplálni a hazaszeretetet, a morált, a felebaráti szeretetet – egyszóval magasabb hivatása felé vezetni az embert. – Ez célja az irodalomnak.

És váljon megfelel-e imént jelzett feladatának, vagy csak megközelíti-e ezen feladatát irodalmunk?

Határozottan mondhatjuk, hogy nem és nem! Irodalmunk, úgy a szépirodalom, mint a napisajtó teljesen alászállt hivatásának magaslatáról. – A tisztességes kivételek előtt teljes odaadással hajlunk itt meg, s azokat kárhóztató szavaink nem illethetik; de sújtja Ítéletünk azon aránylag túlnyomó részt, mely a józan közönség megvetését már rég megérdemelte volna.

Nem a szív oltára ma az irodalom, de zsidóvásár, hol a hívatlanok vívnak dicstelen harczot a koncert. Csak a pénz, a haszon minden áron. A vallás, haza, morál semmi mind. Üzérvilág ez is, s a jó bolond közönség issza meg a levét,

Persze, mert itt is a zsidó adja a hangot, a zsidó viszi a szerepet.

A zsidó ír vallásról, hazáról, emberszeretetről, keresztény erkölcsökről a keresztényeknek. A zsidó a keresztény közönségnek! Lehet-e ennél nagyobb abszurdum a világon?

Azért fordul el a templomtól s vele Istenétől s kerül korcsmába a nép. Azért hidegül meg ősei vallása iránt a magyar, kinek apái a szent földre zarándokoltak Isten-tiszteletből, belső meggyőződésből; – azért hódít a corruptió fönt és lent egyaránt, mert a bűn és az erény között a helyes választási mód fogalmát összezavarta a thalmud morál.

A keresztény író, a kit kell hogy szent vallása lelkesítsen nemesre és nagyra, minden alkalmat megragad, hogy közönségének lelki világát emelje – Karácsony, új óv, húsvét, pünkösd . . . mind, mind egy gyönyörű alkalom, föl, az égbe hívni föl a lelket. . . Ilyenkor egy-egy kis Templom a buzgó keresztény család . . . Templomból hazajövet, a kedves lap kerül kézbe . . . s mennyire emeli a fiatal család vallása iránti kegyeletet, midőn még az a lap is, a mely úgy szólván házi baráttá vált, az ünnep jelentőségéről szól ihletten, emelkedett hangon! . . .

És a zsidó író fog-e, vagy foghat-e lelkesedni a karácson ünnepnél, mely ünnep Krisztus Urunk öröme rendeltetett? Vagy mint fog lelkesedni a húsvét magasztos ünnepénél az a zsidó, midőn mi keresztények a világ megváltójának, a kit a zsidók öltek meg, feltámadását s égbe menetelét ünnepeljük?

Bizony így vagyunk mi azzal az elzsidósodott irodalommal. A jólelkű keresztény családapa, a ki családjának jó erkölceit szíven viseli, semmi iránt, sem lehet nagyobb gonddal, mint hogy a zsidók által irt könyvek és szerkesztett lapok előtt elzárja háza szentélyét, – mert különben ily épületes versek kerülnek a család szeme fénye kezébe, mely verset egy vidéki lapban olvastuk legközelebb:

„Oh átkozott legyen az a biblia,
Mely a férfit egy nőhöz kötve tartja.”

És az ily erkölcsi-gyilkosok ellen a társadalom nem állít föl statáriumot. – Vagy olvassunk át egy karácsonyi tárczát a „Magyar gazdaszonyok lapja”-ban, a mely lap zsidó tulajdona, s melyet zsidó szerkeszt, – A karácsony csak azért bír oly nagy jelentőséggel, mert – a tárczáíró saját szavai, – e napon kapunk és adunk legtöbb ajándékot. – Ugyanazon lap húsvéti tárczájában pedig az állítatik, hogy a férj azért ad ajándékot nejének, hogy az éjjelezésért – a nő pedig azért ad ajándékot férjének, hogy a férj, légyottjai iránt elnézéssel legyen. A gyerekek pedig tárczáíró szerint azért kapják az ajándékokat, hogy kevesebbet sirjanak. . . .

Aztán lehet-e csodálni, ha lazulnak a családi kötelékek s romlik, bomlik a keresztény társadalom?

Az állami és egyházi rend aláásása a zsidók által.

II.

Az elmondottak által, azt hisszük, eléggé kimutattuk, hogy a zsidók akár kikeresztelkedettek, akár keresztetletlenek, elejétől fogva rombolólag hatottak államra és egyházra. Hogy az önfentartás is kötelesség

és pedig az első kötelesség, tán senki sem fogja tagadni akarni, és a papnak ezen szent kötelesség teljesítése elé se közvetlenül se közvetve akadályokat gördítenie nem szabad. Ha azonban a klérusnak egy része, amint ezt Haynald bíbornok-érsek és más egyházfejedelmek, pásztorleveleikkel tették, a zsidókat pártfogásukba veszik, ez által a népeket az önfentartási kötelesség teljesítésében gátolják, a mely népek se a kormányok, se az egyház által nincsenek megvédve a kiszorítás és a szolgaság elől, s a zsidók ellen hozott legjobb törvények és rendeletek mellett se találunk menekvést, mert ezek vagy a papíron maradnak, vagy a zsidók kijátszák őket, vagy pedig eltöröltetnek. Egyébiránt Krisztus maga is jó példával ment előre a nép anyagi javának direkt előmozdításánál. Különösen a hegyi beszéd után ezreknek kenyérrel és hallal való megvendégelése által a papoknak világos útmutatást adott arra nézve, hogy az ember nemcsak egyedül az Isten igéjéből él, amint maga a „Miatyánk” is megemlékezik a „mindennapi kenyér”-ről. Közvetve pedig a nép javát azzal mozdította elő, hogy a par excellence zsidóknak, t. i. a farizeusoknak és írástudóknak, a kiknek utódaival van majdnem kizárólag nekünk most bajunk, az álcát az arczokról lerántotta, őket kígyók fajzatának, viperák fajzatának nevezte, s korbácscsal a templomból kikergette. Egyébiránt jelenlegi utóda XIII. Leo pápa, a ki pedig valamennyi egyházfejedelemnek s általában minden papnak példányképül szolgálhatna, sem úgy gondolkozik, mint a bíbornok-érsek úr; bizonyítja ezt publicistikai közlönyében a „Civitta cattolica”-ban megjelent sok czikk a zsidók és szabadkőművesek ellen. Hiszen hát, ha a bíbornok-érsek és filozemita kollegái valamely más célravezető eszközt tudnának ajánlani, a mely az önségélyt a szükségben pótolhatná, akkor irántuk ilyen, a népet megengesztelő pásztorlevelekért csak hálával tartozhatnánk nekik; minekutánna azonban egy ilyen surrogatum kiokoskodására a bíbornok urnák elismert éles esze sem képes, valóban jobban tette volna, ha a korrekt gondolkozó, híveik javáért aggódó többi papoknak az eszét, a kik ezen égető kérdést törvényes s egyúttal keresztényi utón akarják megoldani, – nem törekedett volna megzavarni. Azon eszközt, a melyet a bíbornok-érsek, pásztorlevelében nyújtani vél: „a zsidókra való javító hatás”-t, nem ismerhetjük el olyannak, mert közel 4000 évnek történelme azt tanítja, hogy a zsidók se jó bánásmód, se jó példa, se büntetések által nem javíthatók, hanem csak szigorú felügyelet és kemény törvényes bánásmód által tarthatók féken; az esetben pedig, ha az erre hivatott közegek ezt elmulasztják, csak a törvény által megengedett önvédelem által tartóztathatók vissza. Megengedjük, hogy minden zsidóvédelem keresztény papok részéről egy nagyon is messze menő szívjóságnak és félreértett felebaráti szeretetnek a kifolyása. A hivatásának szentségétől lelkesített s a tiszta, önzetlen emberszeretettől áthatott pap előtt ugyanis alig lehetséges az hogy a zsidóban azt a szellemet lássa, a mely pedig benne van.

De éppen ezért, hogy ne tévedjünk, szükséges a zsidó szellemnek megítélésénél s annak közveszélyessége megértésére a fajt szemügyre venni. A zsidóknak elejétől fogva egészen más fogalmuk volt és van az emberek eszményi felfogásáról, mint van az árja népeknek. A felebaráti szeretet a zsidó előtt érthetetlen valami; az ő felebarátja a másik zsidó; a nem-zsidót pedig mint a saját zsákmányát tekinti. Ez a vonás, a mely az ázsiai érzéki durvaság mellett éppen nem oly természetellenes, a termé-

szét által másként formált árja népek előtt alig látszik megfoghatónak; azonban a zsidók történelme mégis világos bizonyíték erre. Csak egy eszköz van ezen faj ellen, ez az önvédelem, az elszigetelés; mert a zsidóság mindig az marad, a mint Mommsen tanár (könyvtárának leégése előtt) monda. – a felosztás eleme. W. R.

A romániai zsidókérdéshez.

A romániai zsidókérdésre vonatkozólag a „Kölnische Zeitung” közelebb a következő figyelemreméltó közleményt hozta Berlinből:

Mint Londonból tudósítanak. Lord Salisbury az angol zsidó associatio egy küldöttségét fogadta, a mely a külügyök államtitkárát, Angliának egyedül, vagy a. berlini szerződést aláíró többi hatalmakkal közöségben, a romániai zsidók érdekében való közbelépésére kérte. Lord Salisbury állítólag erre azt felelte, hogy az angol kormány, mint a berlini szerződés egyik aláírója e kérdést nem hagyhatja figyelmen kívül. Sajnálja, hogy a zsidók Romániában a népnek egy meggyökeresedett előítélete alatt szenvednek, a mely előítélet a törvényhozásban is kifejezést nyert. Az ügygyel igen kényesen kell bánni, mindazonáltal a kormány minden lehető megteend a zsidók helyzetének javítására – Az angol kormány igen jól tenné, ha a saját ajtaja előtt söpörne, s az elnyomott ír lakosságnak emberhez méltó existenciájáról gondoskodnék, a helyett, hogy orrát idegen ügyekbe üsse. a melyek tulajdonkép egyáltalán nem is ő hozzá tartoznak, A romániai zsidókérdésben teljességgel nem a ben-szülött keresztény lakosság meggyökeresedett előítéletéről van szó, hanem szó van ezen lakosságnak az Oroszországból tömegesen bevándorló zsidók által való kifosztogatása megakadályozásáról. Hisz ez volt az oka annak is. hogy a berlini kongresszuson a román kormány, az orosz meghatalmazottak támogatása mellett, miért szegült ellene oly makacsul a zsidók emancipációját illetőleg az izraelita, alliance nógatásai folytán Anglia által emelt követelésnek. Tudvalevőleg Romániának az időben Beaconsfield lord akarata előtt meg kellett hajolnia, mivel különben az európai hatalmak többsége megtagadta volna teljes önállóságának és függetlenségének elismerését. Mindazonáltal Románia meghatalmazottja azonnal kijelentette, hogy. habár ő a zsidóknak az emancipációjába kénytelen is beleegyezni, a román államnak fen kell tartania magának azt a jogot, hogy a törvényhozás útján védgátakat emelhesen a zsidó kizsákmányolási rendszer ellen. Ezen fentartás ellenében az időben egy oldalról sem emeltettek kifogások. Nem lehet tehát érteni, mi jupon akar Anglia a souverain román állam belügyeibe belenyúlni. Németország ilyen közbelépésben annál kevésbé vehetne részt, mert neki kijelentett elve az, hogy absolute nem avatkozik bele idegen népek belügyeibe.

Mohamed a próféta és a zsidók.

Ranke Lipót, a német történetim várok Nesztora „Világtörténelem”-e ötödik kötetének első részében, különösen az Izlam eredetét és fejlődését fejtegeti, azon vallását, a mely megalapítójának s még nagyobb ter-

jedelemben utódainak a nemzetek általános versenyében oly előkelő állást szerzett. – s e mellett azon állást is megvilágítja, melyet a zsidók az újonnan alakuló birodalomban elfoglaltak. A dolog igen tanulságos, s azért itt közöljük.

Tudvalevőleg Mohamednek, mivel a bálványimádás ellen küzdött, s e helyett az egy Istenben való hitet állítani akarta, szülővárosából, Mek-kából futnia, kellett – hisz a próféta sohase próféta a saját hazájában, – s társaival együtt védelemre és befogadásra talált Medinában. Itten azután, mint Ranke tudósít, egy egyezséget kötött, a mely párthíveinek különös állást jelölt ki. E szerint egy igazhivőnek se szabad más igazhivőt megölni egy hitetlenért, s egy hitlent se segíteni egy igazhivő ellen; az igazhivőknek pedig egymást más emberekkel szemben, támogatniok kell. De a zsidókat is védelmezni kell; senkit se szabad segíteni, a ki őket megtámadja, A prófétát illeti mindannyiok között a legfőbb jurisdictio és a hadviselés. A zsidók is, a kik hitüket és isteni tiszteletüket megtartották, alá vannak neki vetve; a zsidók közül senkinek se szabad az ő engedelmé nélkül a háborúba menni. (Fölösleges kikötés! Ha Mohamed megengedte volna is nekik, azért mégse mentek volna a harcz-íerre. – Szerk.)

627-ben Mohamed ellenfelei, a koreisiták, elhatározták, hogy őt Medinából elűzik. Ekkor a medinai zsidók a koreisitákkal egyezsége lép-tek, a melynek az ő vesztét kellett volna előidéznie. A koreisiták a prófétát Medinában akarták megtámadni; a zsidók megígérték ehhez hozzájárulásukat, mihelyt amazok Medina elé érnek. Mekkából Abu Sufjan, a koreisiták feje, 4000 emberrel, 300 lóval és 1500 tevével nyomult előre. Más törzsekből még sokan csatlakoztak hozzá, úgy hogy 10.000 ember volt zászlói alatt

Nyílt csatamezőn Mohamed ily számos ellenfélnek nem állhatott ellent, főkép mivel tudta, hogy ha Medina városát elhagyja, a zsidók azonnal fellázadnak. Egy perzsának a tanácsára tehát elhatározta, a város előtt megerősített, táborni ütni s azt előre nem látott esetekre egy mély árok által elválasztani. Mohamed maga is személyesen részt vett az ehhez megkivántató földmunkálatokban. Az ellenséges vezér az ily kép megerősített táborni nem tudta rohammal bevenni, s végül magát a visszavonulásra látta kényszerítve.

Mohamed most már a zsidók ellen fordíthatta fegyvereit, a kiket könnyen levert. A próféta szintoly kevéssé ismert könyörületet, mint társai. Meghozatott az ítélet, a mely szerint a férfiak megölelők, a nők és gyermekek pedig rabszolgákként eladandók voltak. A próféta megjelent a piac téren, mély gödröket ásott, s azokban egyik zsidót a másik után kivégeztette. A kivégzett zsidók hatszázán voltak. „Csak ezzel lón Mohamed Medinának az ura.” – Így beszéli el e történetet Ranke, „Világtörténelem”-e 5-ik k. I. 75. 83 85. 1.

Egy másik helyen (157. 1.) Rhodus szigetének Mohamed egyik utóda által való meghódítását beszéli el, s itt ez áll: „A következő évben (651) Mojavija Rhodust is, a mely egykor fekvésénél és lakóinak tettejénél fogva a tengert uralta, hatalmába kerítette. Emlékezetben maradt, hogy ő a már korábban pusztulásnak indult s aztán újra fellállított kolosz-szust ledöntette s összetörette. Egy zsidó vette meg tőle az érczet; ez állítólag 600 tövén hordatta el azt.

627-ben tehát a medinai zsidók Mohamed prófétát, a mozlimek fejét, ellenségeinek elárulni akarták, daczára annak, hogy őket védelmébe fogadta, mire ő a zsidókat teljes joggal alaposan eltette láb alól; – és már a 651-ik évben – csak 24 év multán, – ugyancsak a próféta hívei akkori fejének megvolt a maga udvari zsidaja, a ki a háborúban szerzett zsákmányból magának milliókat csinált. Hogy ez az udvari zsidó rendjelet és nemességet is kapott volna, arról Ranke nem tudósít, mert ilyen kitüntetések akkor még nem járták. A jelen és a múlt azonban különben az esetben is meglepőleg hasonlítanak egymáshoz... Hegel egyszer ezt mondta: „A történelem azt tanítja, hogy semmit se tanít!”

Czergowiczi csendélet.

Az „Oesterr. Volksfreund” f. é. augusztusi számában a következő tudósítást hozza Czernowitzból, Bukovina fővárosából.

„Czernowitz, aug. 24. Bukovina elzsidósodása, sajnos, még mindig haladásokat tesz. A Bukovinában lakó zsidók száma az Oroszországból és Romániából való bevándorlás folytán 90,000-ról kétségkívül felszaporodott már 100,000-re. Magában Czernowitzban legalább is fele a lakoságnak zsidó. Városunk teljes közepén, a „Ring”-en áll a nagyszerű, pompás zsinagóga, míg az érseki rezidencia a város legkülsőbb egyik zugában építettetett fel. Majdnem minden házban van egy, sőt több házban két-három snapszolt, a hol a nép megmérgezetik s ünnepnapokon a templomlátogatástól visszatartatik. Sőt némely vasárnapon a görög-keleti székesegyházban alig található tíz ember, míg az undorító zsidó pálinkalebujokban száz meg száz ember issza a mérgezett levét. A főrealiskolában a tanulóknak több mint a fele zsidó. A Ferencz-József egyetemen a hallgatóknak háromnegyede, a tanároknak pedig fele zsidó. Az érseket a székesegyház felszentelése alkalmával a zsidók tetteleg insultálták; – szóval a viszonyok és az elzsidósodás itt iszonytatók; és még ezzel sem elégednek meg a keresztények fölött teljes uralomra törekvő zsidók, hanem nemrégiben egy új politikai egyletet alakítottak „Konkordia” (tán Kohn-kordia? – Szerk.) név alatt, hogy, mint a liberálisok mondják, „az alsó néposztályt ez egylet művelje, politikai önállóságra segítse, s felvilágosítás által politikai indolenciájából felrázza.” Az a politikai szabadság, melyet a zsidó-liberálisok alapítanak, tudvalevőleg reájuk nézve azon szabadságból áll, hogy a népet kizsákmányolhassák, a népre nézve pedig csak abban a szabadságban, hogy éhen halhasson. Elég ezen egylet tagjai egy részének a nevét hallani, mint Dr. Tomasczuk, s mellette a zsidók Dr. Roth, Dr. Strauch, Dr. Reis. Dr. Groldeberg stb., s azonnal tisztában leszünk az iránt, hogy ez az egylet semmi más, mint zsidók; zsidószolgák és zsidópajtások egyesülete. Ilyen állapotok mellett nem lehet csodálni, ha az antiszemitizmus nálunk is mindinkább gyökeret ver s lassankint szervezkedik, a mire valóban égető szükség is van, ha nem akarjuk, hogy a keresztény lakosság teljesen megsemmisüljön, s hogy Ausztria-Magyarország többi tartományai az innét és Galicziából bevándorló zsidók által a legközelebbi évtizedekben szinte elárastassanak és tönkre tévessenek.”